

ÇOCUK-ERGEN RUH SAĞLIĞI EKİBİNDE PEDAGOG VE DANIŞMANLARIN ROLÜ

Doç.Dr. Ümran KORKMAZLAR - ORAL*

Çocuk-Ergen Psikiyatrisi tarihinin Ortaçağ ve 18.yüzyılda Klinik Pedagoji ile paralel gittiği görülr. 17.yüzyıla kadar ruhsal hastalığı olan çocuklara, dini kuruluşlar bakım ve barınak sağlamaktaydı. Ortaçağın son dönemlerinde güçlenen "exorsismus" adeti ile pek çok psikotik ve özürlü çocuk şeytan-cadı inancıyla öldürülmekteydi. 18.yüzyılda ise çeşitli özünü, ruhsal hastalığı olan çocuk ve gençler, kretenler koruyucu melek ve aziz olarak görülmekteydi.

İbni Sina (980-1037) çocuğun bünyesini güçlendirmek için yumuşak bir biçimde hareket ettirilmesini ve uyuturken ninni söylenmesini,aşırı öfkeye korkuya kapılmasına,üzüntüsüne ve uykusuzluğuna neden olacak davranışlardan mutlaka kaçınılmasını önermiştir.

Comenius (1592-1670) "körlerin, sağırın ve aptalların da eğitilebileceklerini" belirtmiştir. 1693'te Locke "Terbiye Hakkında Düşünceler" isimli kitabını yazmıştır. Pestalozzi (1746-1827) hümanist bir yaklaşımı benimsemiş ve çocuğun gelişiminde çevrenin rolünü kabul etmiştir. Froebel (1778-1852) kolaydan zora doğru bir eğitim modeli geliştirmiştir. J.J.Rousseau (1712-1778) ilk defa çocuğun yetişkinden farklı bir varlık olduğunu görmüş ve çocuğu incelemenin, tanımanın pedagojinin temel şartı olduğunu söylemiştir. Çocuğun doğuştan itibaren ergenliğe kadar geçirdiği aşamaları ilk ele alan Rousseau'dur. Çocuk gelişimi hakkında ilk sistemli gözlemleri bu filozofa borçluyuz. Bir filozof olan Kant (1724-1804) ruh hastalıklarının tedavisinde filozofların da yer alması gerektiğini ileri sürmüştür.

Griesinger (1817-1868) ile çocuk ve ergen psikiyatrisi için önemli bir adım atılmıştır. Griesinger "Ruhsal Hastaların Patolojisi ve Tedavisi" isimli kitabında çocuk yaş grubu ile ilgili olarak, " yetersiz uyarıcılar,uygun olmayan yetiştirme tarzı,hatalı eğitim,istismar,zihnin aşırı yüklenmesi" gibi durumların "psşik gelişimi duraklattığını ve ego gelişimini zarara uğrattığını" ileri sürmüştür.

* Pedegog-Danışman İst.Tıp.Fak. Çocuk Psikiyatrisi AD

Klinik Pedagoji terimi ilk kez 19. yüzyılın ikinci yarısında Georgens ve Deinhard tarafından ortaya atılmıştır. Daha sonra iyileştiren yetiştirme-terbiye (Heilpädagogie), tedavi eden pedagoji terimleri de eklenmiştir. 19. yüzyılın ikinci yarısına kadar yetişkin psikiyatristleri tarafından tedavi edilmekte olan çocuk ve ergenler için ilk defa sınıflandırma yapılmaya çalışılmıştır.

1878'de Schüle Kitabında "Çocukluk Çağının Ruhsal Hastalıkları" bölümü ayırmış, çocuk beyninin kendine özgü tepkileri olduğunu ileri sürerek ruhsal hastalığı olan çocuklar için ayrı bir bilim dalı oluşturulmasının öncülüğünü yapmıştır.

Babası Viyana'da bir pedagoji kliniği kurmuş olan Heller (1869-1938) pediatri ve psikiyatristlerle çalışarak "ekip çalışmasının" öncüsü olmuş, 1904'te "Klinik Pedagojinin Temelleri" isimli kitabını yayınlamıştır.

Pediatrist ve çocuk - ergen psikiyatristi olan F.Wurst "20. yy.ın Psikolojisi" eserinin "Klinik Pedagoji" bölümünde 1870-1918 yıllarını klinik pedagojinin kuruluş yılları olarak belirtmiştir. Rudolf Steiner' in girişimi ile 1927 yılında kurulan "Ruhsal Bakım Gerektiren Çocuklar İçin Tedavi ve Eğitim Enstitüsü"nde Maria Montessori'nin ortaya attığı pedagojik teknikler uygulanmaktaydı.

Pek çok pediatrist ve psikiyatrist almış oldukları eğitimin bazı vakalarda yeterli olmadığını fark etmişlerdi. Başvuran organik - kalıtsal kökenli hastaların yanı sıra uyum, davranış, öğrenme, okul, eğitim, aile sorunları olan vakalar da vardı. Çocuk-ergen psikiyatristi ile klinik pedagoji çoğu zaman iç-içe giriyordu ve belirgin bir ayrım yoktu.

J. Turüper "Çocuklardaki Defisitler" ve "Pedagojik Patoloji ile ilgili Çocuk Araştırmaları Dergisi"ni yayınlamış ve ilk sayısında, "Klinik tabloların tanınmasındaki bilmecenin Pestalozzi'nin düşüncelerinden yola çıkarak çocukların çok iyi gözlenmesiyle çözülebileceğini" belirtmiştir.

Almanya'da "Klinik Pedagoji" terimi yanı sıra "Rehabilitasyon Pedagojisi"de ortaya atılmıştır. "Rehabilitasyon Pedagojisi" ile "özel eğitim" terimi kapsam ve işlev olarak aynı anlama gelmektedir ve özel eğitim kurumlarındaki uygulamaları içermektedir.

Günümüzde Çocuk ve Ergen Psikiyatristi yetişkin psikiyatristinden bağımsız bir bilim dalı olmuş ve yetişkindeki psikiyatrik bozukluklar bilgisinin çocuklara doğrudan uygulanamayacağı anlaşılmıştır.

1936 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde kurulan "Pedagoji Enstitüsü" nün yönetmeliğindeki maddelerden biri (Antel 1954) "Çocuk, genç ve halk terbiyesine ait problemler üzerinde araştırmalar yapmak ve alınması faydalı görülen tedbirleri alakalı makamlara bildirmek" olarak belirlenmiş ve Pedagoji Enstitüleri tarafından "elemanların daha verimli terbiye ve tedris metotlarını tatbik etmek hususunda rehberlik etmek" üzere yetiştirilmeleri hedeflenmiştir. Antel bu tipteki "terbiyecilerin" çeşitli ülkelerde

çeşitli isimlerle anıldığını (Conseiler pedagojique, school counselor) ama isimleri ne olursa olsun yaptıkları işin aynı olduğunu belirtmiş ve şu şekilde ifade etmiştir: " Talebelerin zeka,istidat ve karakterleri bakımından tetkik ve muayeneleri,zekaca geri olan veya karakter teşevvüşleri gösteren,mektebe intibak edemeyen çocukların teşhis ve tedavileri,bazı derslerde muvaffak olmayan talebelerin vaziyetlerinin tetkiki ve sebeplerinin araştırılması,tahsil veriminin kontrolü,tedris metotlarının kıymetlerinin ilmi bir surette tahkiki, mektebi istikamet tayini,yeni terbiye ve tedris metotlarının tatbiki gibi hususlarda rehberlik ve yardım etmektir."

Tarihsel gelişimden de anlaşıldığı gibi çocuk gelişimi ve çocuk terbiyesinin çocuk- ergen psikiyatrisindeki yeri-önemi açıktır.

Ancak bu önem ne yazık ki ülkemizde hala anlaşılmamış, kısır tartışmalar döngüsünden çıkamamıştır.

Son yıllarda koruyucu tıp ve bebek Psikiyatrisi alanlarındaki gelişmeleri de göz önünde bulundurursak;

- Anne - baba rolüne hazırlamak,
- Çocuk yetiştirmek,
- Sağlıklı bebeklerin bilişsel-duygusal-psikolojik gelişimlerini izlemek,
- Sağlıklı tepkilerin değerlendirilmesi (kardeş doğumuna hazırlık, okula başlamak, ana-babadan kısa süreli ayrılık, hastalık vb. durumlarda),
- Aile - içi etkileşim sorunlarında,
- Öğrenme - okul - öğretmen sorunlarında,
- Özel çocukların (otistik, zihinsel özürlü vb.) psiko-pedagojik değerlendirilmesi ve terapisinde,
- Çocuk yetiştirme tutumlarından kaynaklanan sorunların değerlendirilmesi ve terapisinde,

Çocuk - ergen psikiyatristlerinin, pedagog, psikolog, danışman işbirliği yapmadan, tedavi edici rol oynamalarının kısıtlı bazen de olanaksız olduğu açıktır.

KAYNAKLAR

- Antel SC (1954) önsöz.Pedagoji Bülteni, İ.Ü. Edebiyat Fakültesi sayı:1. Hüsnütabiat Matbaası,İstanbul .
- Bekir H (1931) Beş Mürebbi. J. Locke, J. J. Rousseau, Basedow, Salzmann, Peztalozzi. İkinci Tab. Milliyet Matbaası,İstanbul.
- Daute KH (1991) Neuropsychiatrie des Kindes-und Jugendalters. W. Zuckschwerdt
Verlag GmbH, München.
- Evrin S, Evrim M, Güvenli Z, Duru KN, Ateş A (1967) 6 Kitabı ile Rousseau. Türkiye Yayınevi,İstanbul.
- Keklik N (1984) İbn Sina'ya göre Çocukta ve Gençlerde Mutedil Mizacın Şartlan.
İbn Sina'ya Armağan. Türk Tarih Kurumu, Ankara.
- Leif J ve Rustin G. (1980) Genel Pedagoji. (çev.N.Yüzbaşıoğulları) Milli Eğitim Basımevi İstanbul.
- Şemin R (1973-1977) Pedagoji Ders Notlan İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Pedagoji Bölümü.